

2 750 opiskelijapaikan lisääminen ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupiin 1.8.2010 lukien

Yleiset perustelut opiskelijamäärän lisäystarpeelle

Hallituksen aiemmat ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärälisäykset

Hallitusohjelmaan ja valtionalouden kehyspäätöksiin perustuen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää lisättiin vuoden 2008 talousarviossa noin 2 200 vuosiopiskelijalla ja vuoden 2009 talousarviossa noin 4 200 vuosiopiskelijalla. Lisäksi vuoden 2009 I lisätalousarviossa hyväksyttiin 750 vuosiopiskelijan lisäys ja II lisätalousarviossa 500 vuosiopiskelijan lisäys. Edelleen vuoden 2010 talousarvioon lisättiin 750 vuosiopiskelijaa. Koulutuksen järjestämislupiin on näin ollen tähän mennessä lisätty vuosille 2008–2010 yhteensä noin 8 400 opiskelijapaikkaa.

Nyt esittävät järjestämislupien opiskelijamäärälisäykset perustuvat Eduskunnan hyväksymään vuoden 2010 ensimmäiseen lisätalousarvioon (1 000 vuosiopiskelijaa) ja hallituksen Eduskunnalle antamaan kolmanteen lisätalousarvioesitykseen (1 750 vuosiopiskelijaa). Näiden lisäysten jälkeen järjestämislupiin on lisätty kolmen vuoden aikana yhteensä lähes 11 200 opiskelijapaikkaa.

Opiskelijamäärälisäysten tavoitteet

Hallitusohjelman mukaisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärälisäykset kohdennetaan alueellisen työvoimatarpeen mukaisesti ja kasvukeskuksiin. Opiskelijamäärälisäyksillä pyritään ensisijaisesti nuorten koulutukseen pääsyn turvaamiseen, nuorisotyöttömyyden alentamiseen ja nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseen. Lisäksi tavoitteena on erityisesti työttömien ja työttömyysuhan alaisten aikuisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen. Pidemmän tähtäimen tavoitteena on ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaaminen talouskasvun käynnistyessä.

Järjestämislupien täyttöasteet

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien täyttöaste oli vuonna 2009 valtakunnallisesti 100 %. Kevään 2010 tilastointipäivän osalta täyttöaste oli jo yli 99,6 %, mikä tarkoittaa sitä, että koko vuoden osalta täyttöaste tulee ylittämään reilusti sadan prosentin. Täyttöasteet vaihtelevat kuitenkin merkittävästi maakunnittain ja koulutuksen järjestäjittäin. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien saama rahoitus perustuu kevään ja syksyn tilastointipäivien painotettuun keskimääräiseen opiskelijamäärään kuitenkin siten, että järjestämisluvan mukainen enimmäisopiskelijamäärä ei saa ylittyä.

Perusopetuksen päättäneiden ja muiden ryhmien ammatillisen koulutuksen kysyntä

Perusopetuksen päättävä ikäluokka oli suurimmillaan vuonna 2008 (67 500) ja on edelleen korkealla tasolla, kuluvana vuonna noin 66 000. Tämän jälkeen ikäluokan koko kääntyy laskuun. Viime vuosina samanaikaisesti kun toisen asteen koulutuksen aloittava ikäluokka on ollut suuri, ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuus on jatkuvasti lisääntynyt ja lukion vähentynyt perusopetuksen päättäneiden keskuudessa. Yhä enemmän hakijoissa on myös sellaisia aiempina vuosina perusopetuksen päättäneitä nuoria, jotka eivät ole löytäneet koulutuspaikkaa tai ovat keskeyttäneet opintonsa

lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. Myös lukiopohjalta ammatilliseen koulutukseen hakevien määrä on hieman lisääntynyt. Lisäksi aikuisväestölle suunnatun näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen kysyntä on työllisyystilanteen heikkenemisen johdosta edelleen kasvava.

Tilannearvio kevään 2010 yhteishaun tuloksista

Kevään 2010 yhteishaussa syksyllä alkavaan ammatilliseen peruskoulutukseen oli noin 67 000 ensisijaista hakijaa, mikä on 5 000 enemmän kuin edellisenä vuonna. Lukiokoulutukseen oli noin 33 000 ensisijaista hakijaa, saman verran kuin edellisenä vuonna. Keväällä perusopetuksen päättäneitä hakijoita oli kaikkiaan noin 64 000 ja heistä puolet haki lukioon ja puolet ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen suosio vaihtelee jonkin verran maakunnittain. Noin 1 350 perusopetuksen keväällä päättäneitä ei hakenut kevään yhteishaussa lainkaan. Suurin osa heistä on kuitenkin hakenut johonkin yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen.

Yhteishaussa ilman hakemaansa koulutuspaikkaa on tässä vaiheessa (tilanne 16.6.2010) jäänyt noin 20 700 (noin 3 500 enemmän kuin viime keväänä) ammatilliseen koulutukseen ensisijaisesti hakenutta ja 1 600 (noin 150 vähemmän kuin viime keväänä) lukiokoulutukseen ensisijaisesti hakenutta. Perusopetuksen keväällä päättäneistä ilman hakemaansa opiskelupaikkaa on jäänyt noin 6 100 (noin 500 enemmän kuin viime keväänä tässä vaiheessa). Näistä 4 800 on ammatilliseen koulutukseen ja 1 300 lukioon ensisijaisesti hakeneita.

Tässä vaiheessa täyttämättä jäi noin 8 500 lukion ja 1 700 ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkaa. Ammatillisen koulutuksen vapaat paikat ovat pääsääntöisesti aloilla, joiden vetovoima ei ole työvoimatarpeeseen nähden riittävä, sijaitsevat alueilla, joille nuoret eivät olleet kiinnostuneita hakeutumaan tai ovat sellaisia, joille hakeneet eivät täytä pääsyvaatimuksia. Kesän aikana valitsematta jääneitä hakijoita valitaan varasijoilta koulutukseen ja heinäkuun puolessa välissä järjestetään täydennyshaku vapaiksi jääneille opiskelupaikoille. Koulutuksen järjestäjillä on tällöin käytössään tiedot saamistaan lisäpaikoista, jolloin täydennyshaussa tarjontaa on mahdollista lisätä suunnitelmallisesti koulutustarve ja -kysyntä huomioon ottaen.

Osa erityisesti perusopetuksen päättäneistä hakijoista hakee samanaikaisesti yhteishaun ulkopuolisiin koulutuksiin, joita ovat muun muassa ammatillisen koulutuksen yhteydessä järjestettävät valmistavat koulutukset, perusopetuksen lisäopetus, vieraskielinen koulutus ja erityisoppilaitosten järjestämä koulutus. Viime vuonna perusopetuksen samana keväänä päättäneistä aloitti noin 1 800 ammattistartissa tai muussa ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa ja vastaavasti noin 1 500 perusopetuksen lisäopetuksessa. Nämä huomioon ottaen ministeriössä arvioitiin, että viime vuonna perusopetuksen päättäneistä hakijoista ilman mitään koulutuspaikkaa olisi jäänyt noin 1 000 (Tilastokeskuksen koulutukseen pääsyä kuvaava tilasto vuodelta 2009 valmistuu joulukuussa 2010).

Ministeriön arvion mukaan nyt tehtävien opiskelijamäärälisäysten avulla ammatillisen koulutuksen ulkopuolelle jäävien määrä ei tule merkittävästi kasvamaan viime vuodesta hakijamäärän suuresta kasvusta huolimatta. Suoraan perusopetuksesta koulutukseen pääsyn arvioidaan jopa hieman helpotuneen, koska nyt tehtävien lisäysten ansiosta myös ammattistarttikoulutuksen paikkamäärä tulee kasvamaan merkittävästi.

Esityksen perusteluna käytetyt kriteerit

Esitys opiskelijapaikkojen kohdentamisesta maakuntiin perustuu seuraaviin pääasiallisiin kriteereihin:

- ammatillisen koulutuksen tarjonta ja vetovoima kevään yhteishaussa (painoarvo 40 %)
- vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20–24 -vuotiaiden nuorten määrä (painoarvo 30 %)
- väestön työttömyysaste ja erityisesti alle 25 -vuotiaiden työttömien määrä (painoarvo 30 %).

Lisäksi ensimmäisen lisätalousarvion mukaisen 1 000 opiskelijapaikan kohdentamisessa on otettu huomioon, että vakinaisen ammattistarttiluvan saavilla koulutuksen järjestäjillä on käytettävissään riittävä volyyymi ammattistartin toteuttamiseen siten, ettei tutkintoon johtavaan koulutukseen pääsy alueella heikenny.

Niin ikään tarkastelussa on otettu huomioon maakuntien ammatillisen koulutuksen tarjonta suhteessa nuorisoiäluokkaan, opiskelijoiden liikkuvuus maakuntien välillä koulutukseen hakeuduttaessa, maakunnan lupien täyttöaste ja järjestäjäkohtaiset enimmäisopiskelijamäärien ylitykset/alitukset, koulutuksen järjestäjiltä tulleiden hakemusten lisäsesitykset ja niiden perustelut sekä opetusministeriön maakuntiin aiemmin tekemät opiskelijamäärälisäykset. Lisäksi tarkastelussa on otettu huomioon maahanmuuttajataustaisen koulutuspotentiaalain väestön keskittyminen tiettyihin maakuntiin, erityisopetuksen tarjonnan turvaaminen, ruotsinkielisen koulutuksen tarjonnan tasapaino ja muut lähinnä yksittäisiä järjestäjiä koskevat asiat.

Koska kevään 2010 yhteishaun ensimmäiset valintatulokset saatiin vasta sen jälkeen, kun päätösesityksen perusteluaineisto oli valmistunut, tarkasteltiin lopuksi, että maakunnittaiset lisäsesitykset painottuivat niihin maakuntiin, joissa tässä vaiheessa näyttäisi olevan eniten koulutuksen ulkopuolelle jääviä, erityisesti perusopetuksen päättäneitä hakijoita.

Valmistelun pohjana olevat tilastotiedot, käytettyjen kriteerien painotukset ja muut maakuntapohjaiseen jakesitykseen vaikuttaneet tekijät ilmenevät tarkemmin oheisesta liitteestä.

Maakuntakohtaiset perustelut päätösesitykselle

Ammatillisen koulutuksen tarjonta ja vetovoima kevään 2010 yhteishaussa

Kevään 2010 yhteishakuaineiston perusteella tarkasteltiin, kuinka paljon maakunnissa oli ammatilliseen koulutukseen ensisijaisia hakijoita aloituspaikkaa kohden. Kärjessä olivat Päijät-Häme (1,77), Pohjois-Pohjanmaa (1,63) ja Uusimaa (1,59). Vähiten hakijoita aloituspaikkaa kohden oli Itä-Uudellamaalla (0,87) ja Etelä-Savossa (0,90). Absoluuttisina määrinä kärjessä olivat Uusimaa (6 295), Pohjois-Pohjanmaa (2 265) ja Pirkanmaa (2 123).

Lisäksi tarkasteltiin, mihin maakuntiin edellisestä keväästä tapahtunut hakijamäärän kasvu (yhteensä 5 000) painottui. Eniten hakijamäärä lisääntyi Uudellamaalla (1 707), Pirkanmaalla (702) ja Päijät-Hämeessä (468). Keski-Pohjanmaalla hakijamäärä väheni ja Kainuussa se oli viimevuotisella tasolla.

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 20–24 -vuotiaiden nuorten määrä vuonna 2008

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia 20–24 -vuotiaita nuoria oli absoluuttisesti eniten Uudellamaalla (21 850), Pirkanmaalla (5 250), Varsinais-Suomessa (5 050) ja Pohjois-Pohjanmaalla (4 300). Prosentuaalisesti tarkasteltuna heikoin tilanne oli Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä, Kymenlaaksossa, Itä-Uudellamaalla ja Satakunnassa. Näissä maakunnissa yli 20 % 20–

24 -vuotiaista nuorista oli ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Paras tilanne oli Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Pohjanmaalla, joissa ainoana maakuntina alle 15 % 20–24 -vuotiaista nuorista oli ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa.

Väestön työttömyysaste ja erityisesti alle 25 -vuotiaiden työttömien määrä huhtikuussa 2010

Edelleen otettiin huomioon erityisesti pääkaupunkiseudun ja muiden suurten kaupunkikeskusten merkittävät osuudet valtakunnallisesta nuorten työttömien määrästä. Alle 25 -vuotiaita työttömiä on absoluuttisesti eniten Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien muodostamassa Uudenmaan ELY:ssä (5 400) sekä Pirkanmaalla (3 500) ja Pohjois-Pohjanmaalla (3 000). Alle 25 -vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus 16–24 -vuotiaiden ikäluokasta on suurin Lapissa (8 %) sekä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakuntien muodostamassa Kaakkois-Suomen ELY:ssä (7 %). Kaikkien työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on suurin Pohjois-Karjalassa (14,5 %), Kainuussa (14 %) ja Lapissa (13,5 %) sekä pienin Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien muodostamassa Pohjanmaan ELY:ssä ja Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien muodostamassa Uudenmaan ELY:ssä (molemmissa 7 %).

Ammatillisen koulutuksen tarjonta suhteessa nuorisoikäluokkaan vuonna 2010

Edellä esitettyjen lisäksi tarkastelussa otettiin huomioon maakuntien ammatillisen koulutuksen tarjonta kuluvana vuonna suhteessa nuorisoikäluokkaan. Koko maassa ammatillisen koulutuksen tarjontaa on noin 76 %:lle 16–18 -vuotiaiden keskimääräisestä ikäluokasta. Eniten, yli 90 %:lle ikäluokasta, tarjontaa on Etelä-Savossa, Lapissa, Etelä-Pohjanmaalla, Satakunnassa ja Keski-Pohjanmaalla. Vähiten tarjontaa taas on Uudellamaalla (61 %:lle ikäluokasta), Etelä-Karjalassa (67 %) ja Pohjanmaalla (68 %).

Opiskelijoiden liikkuvuus maakuntien välillä kevään 2010 yhteishaussa

Kevään yhteishakuaineiston perusteella tarkasteltiin maakuntien välillä tapahtuvaa liikkumista koulutukseen hakeuduttaessa. Prosentuaalisesti eniten muista maakunnista tulleita hakijoita maakunnassa järjestettävään koulutukseen oli Keski-Pohjanmaalla (36 %), Kanta-Hämeessä (32 %), Päijät-Hämeessä (24 %), Etelä-Savossa (23 %) sekä Pirkanmaalla ja Itä-Uudellamaalla (21 %). Vähiten muualta hakeuduttiin Etelä-Karjalassa järjestettävään koulutukseen (6,5 %). Toisaalta tarkasteltaessa hakeutumista hakijoiden kotimaakunnan mukaan suhteellisesti eniten muualle kuin omaan kotimaakuntaan hakeneita oli Itä-Uudellamaalla (40 %), Kainuussa (30 %), Kanta-Hämeessä ja Etelä-Savossa (molemmissa 29 %), Keski-Pohjanmaalla (23 %), Kymenlaaksossa (22 %) sekä Etelä-Karjalassa ja Pohjanmaalla (molemmissa 21 %). Vähiten muualle hakeuduttiin Uudeltamaalta (11 %) ja Päijät-Hämeestä (13 %). Absoluuttisina lukuina tarkasteltaessa Pirkanmaalle, Uudellemaalle, Päijät-Hämeeseen ja Keski-Pohjanmaalle hakeuduttiin selvästi enemmän opiskelemaan muista maakunnista kuin niistä lähdettiin muualle opiskelemaan. Maakuntien välisessä liikkuvuudessa selkeästi tappiolla jääviä maakuntia olivat sitä vastoin Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Karjala, Itä-Uusimaa, Kainuu, Varsinais-Suomi, Pohjanmaa, Kymenlaakso ja Etelä-Savo.

Järjestämislupien täyttöaste ja enimmäisopiskelijamäärien ylitykset/alitukset keväällä 2010

Maakunnan lupien täyttöaste ja järjestäjien enimmäisopiskelijamäärien ylitykset/alitukset kevään tilastointipäivän osalta vaikuttivat myös osaltaan maakuntien ja koulutuksen järjestäjien väliseen kohdentamisesitykseen. Kevään 2010 tilastointipäivän tilanteen perusteella järjestämislupien enimmäisopiskelijamäärät on jo ylitetty seuraavissa maakunnissa: Itä-Uusimaa, Keski-Pohjanmaa, Pirkanmaa, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Kymenlaakso, Pohjois-Savo ja Kanta-Häme. Monissa muissakin maakunnissa täyttöaste lähentelee jo sataa. Muita maakuntia selvästi heikompi täyttöaste on Etelä-Karjalassa (93 %) ja Etelä-Savossa (94,5 %). Lukumäärällisesti suurimmat ylitykset ovat Pirkanmaalla (263 opiskelijaa) ja Keski-Suomessa (124 opiskelijaa). Suurimmat alitukset ovat tällä hetkellä Etelä-Savossa (283 opiskelijaa), Etelä-Karjalassa (230 opiskelijaa), Lapissa (194 opiskeli-

jaa), Pohjois-Pohjanmaalla (191 opiskelijaa) ja Etelä-Pohjanmaalla (140 opiskelijaa). Täyttöastevertailu ei ole täysin relevantti mittari lisäystarvetta arvioitaessa, koska se perustuu vasta kevään tilastointipäivän tilanteeseen. Lisäksi maakuntien sisällä täyttöasteissa on huomattavaa järjestäjäkohtaista vaihtelua.

Keväällä perusopetuksen päättäneiden hakijoiden koulutukseen pääsy syksyllä 2010

Koska kevään 2010 yhteishaun ensimmäisen vaiheen valintatulokset saatiin vasta sen jälkeen, kun päätösesityksen perusteluaineisto oli valmistunut, tarkasteltiin lopuksi, että opiskelijamäärä-lisäysesitykset painottuvat niihin maakuntiin, joissa tämän vaiheen perusteella näyttäisi olevan eniten koulutuksen ulkopuolelle jääviä, erityisesti perusopetuksen päättäneitä hakijoita. Perusopetuksen päättäneistä ammatilliseen koulutukseen ensisijaisesti hakeneista tässä vaiheessa noin 15 % jäi koulutuksen ulkopuolelle. Maakunnista suhteellisesti eniten ulkopuolelle jääneitä oli Päijät-Hämeessä (27 %) ja Uudellamaalla (20 %), vähiten taas Satakunnassa (7 %) sekä Etelä-Savossa ja Pohjanmaalla (molemmissa 8 %). Lukumäärällisesti eniten keväällä perusopetuksen päättäneitä ulkopuolelle jääneitä hakijoita oli Uudellamaalla (1 200), Pohjois-Pohjanmaalla (470), Pirkanmaalla (420), Varsinais-Suomessa (350) ja Päijät-Hämeessä (340). Tehtyjen koelaskentojen perusteella voidaan sanoa, että lisäysesitykset kohdentuvat oikeassa suhteessa maakuntiin myös silloin, jos kriteerinä käytetään yhteishaussa koulutuksen ulkopuolelle tässä vaiheessa jääneiden perusopetuksen päättäneiden hakijoiden maakuntakohtaista jakaumaa.

Päätösesitys

Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin toimittamaan opiskelijamäärän lisäyshakemuksensa ministeriöön toukokuun loppuun mennessä. Hakemuksia tuli yhteensä (aiemmin tulleet hakemukset mukaan luki- en) 67 järjestäjältä kaikista maakunnista Etelä-Karjalaa lukuun ottamatta. Hakemuksissa lisättäväksi esitettyjen opiskelijapaikkojen yhteismäärä on noin 8 500. Määrällisesti eniten lisäystä haetaan Uudellemaalle (2 985 paikkaa), Pohjois-Pohjanmaalle (961 paikkaa), Pirkanmaalle (851 paikkaa), Päijät-Hämeeseen (630 paikkaa) ja Satakuntaan (553 paikkaa). Näiden viiden maakunnan järjestäjät ovat hakeneet 70 % koko maahan haetusta opiskelijamäärälisäyksestä.

Lisäyksiä esitetään tehtäväksi kaikkiin muihin maakuntiin paitsi Etelä-Karjalaan. Edellä esitettyjen kriteerien perusteella lisäykset painottuisivat kasvukeskuksiin Uudellemaalle (895 paikkaa), Pirkanmaalle (340 paikkaa), Pohjois-Pohjanmaalle (230 paikkaa), Varsinais-Suomeen (215 paikkaa) ja Päijät-Hämeeseen (200 paikkaa). Opiskelijamäärää esitetään lisättäväksi kaikkiaan 46 koulutuksen järjestäjälle.

Päätösesityksen mukainen opiskelijapaikkojen lisäys kohdennettaisiin maakuntiin seuraavalla sivulla olevan taulukon mukaisesti:

MAAKUNTA	Maakunnan järjestäjien hakema opiskelijamäärän lisäys	Maakuntaan esitettävä opiskelijamäärän lisäys	Edellisestä ammattistartin perusteella esitettävä lisäys	Päätösesityksen mukainen maakunnan opiskelijamäärä yhteensä	Maakuntaan esitettävän lisäyksen %-osuus koko maan lisäyksestä	Päätösesityksen mukainen maakunnan %-osuus koko maan opiskelijamäärästä
KOKO MAA YHTEENSÄ	8 513	2 760	1 000	147 951		
Uusimaa	2 985	895	265	36 782	32,4	24,9
Itä-Uusimaa	190	15	15	2 205	0,5	1,5
Kanta-Häme	230	100	30	4 485	3,6	3,0
Päijät-Häme	630	200	70	5 835	7,2	3,9
Kymenlaakso	240	90	40	5 015	3,3	3,4
Etelä-Karjala	0	0	0	3 195	0,0	2,2
Varsinais-Suomi	375	215	90	10 700	7,8	7,2
Satakunta	553	80	50	6 010	2,9	4,1
Pirkanmaa	851	340	110	12 700	12,3	8,6
Keski-Suomi	344	140	70	8 134	5,1	5,5
Etelä-Pohjanmaa	195	60	50	6 144	2,2	4,2
Pohjanmaa	215	70	30	5 125	2,5	3,5
Keski-Pohjanmaa	104	50	20	2 796	1,8	1,9
Etelä-Savo	120	30	0	5 085	1,1	3,4
Pohjois-Savo	320	120	40	7 525	4,3	5,1
Pohjois-Karjala	100	50	20	5 400	1,8	3,6
Pohjois-Pohjanmaa	961	230	50	11 610	8,3	7,8
Kainuu	32	20	20	2 660	0,7	1,8
Lappi	68	55	30	6 545	2,0	4,4

Päätösesityksen perusteluaineistoon kuuluu tämän muistion ja maakuntakohtaisia perusteluja tarkentavan liitetaulukon lisäksi yhteenvetotaulukko kaikista hakijoista ja taulukko aiemmin tehdyistä järjestäjäkohtaisista opiskelijamäärälisäyksistä, ammattistartin vakinaistamista koskeva perustelu-
muistio sekä järjestäjäkohtaiset perustelumuistiot.